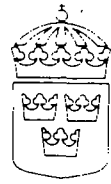

Jordbruksutskottets betänkande

1986/87:28

om ersättningar på grund av radioaktivt nedfall
(Kompletteringspropositionen, prop. 1986/87:150
bilaga 5)

JoU
1986/87:28

NIONDE HUVUDTITELN

Propositionen

I proposition 1986/87:150, bilaga 5, har regeringen (jordbruksdepartementet) under punkt B 12 föreslagit riksdagen att till Ersättningar på grund av radioaktivt nedfall för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Motion väckt med anledning av propositionen

Motion 1986/87:Jo179 av Martin Olsson och Karin Israelsson (båda c), vari yrkas att riksdagen beslutar uttala att renskötselidkarnas rätt till ersättning på grund av radioaktivt nedfall ej får försämrats till följd av beslut om ändrade riktvärden för renkött.

Utskottet

Under denna anslagsrubrik har under budgetåret 1986/87 på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1986/87 anvisats medel för bestridande av kostnader med anledning av beslut om ersättning enligt förordningen (1986:621, ändrad 1987:65) om ersättning till jordbruks-, trädgårds- och renskötselidkarnas samt till vissa fiskare med anledning av Tjernobylolyckan. Förordningen (1986:690) om ersättning för fällda älgar med för höga halter av radioaktivitet samt förordningen (1987:64) om ersättning för merkostnader och förluster med anledning av Tjernobylolyckan till dem som för sitt uppehälle är beroende av fiske, jakt, bär- eller svamplockning.

Jordbruksministern framhåller i propositionen att följderna i Sverige av olyckan i Tjernobyl i väsentlig utsträckning kunnat bemästras med de åtgärder som vidtagits med stöd av de citerade författningarna. Kostnaderna beräknas uppgå till ca 345 milj. kr. under innevarande budgetår vad gäller jordbruket, trädgårdsnäringen, rennäringen och jakten. Även under budgetåret 1987/88 kan ersättningsbehov förutses bl. a. vad gäller rennäringen och fisket. De författningsregler som inledningsvis redovisats är inte begränsade i tiden utom vad gäller ersättning för fällda älgar. Mot denna

bakgrund bör ett anslag för ifrågavarande ändamål föras upp även för budgetåret 1987/88. Eftersom storleken på de ersättningar som kan behöva lämnas inte nu kan anges bör anslaget föras upp med 1 000 kr.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag. Det tillstyrks alltså.

I motion Jol79 (c) framhålls att det radioaktiva nedfallet över renbetesområdet utgör ett hot mot rennäringen, även om ersättning utgått för förlusterna. Enligt motionärerna finns det risk för att svårigheter uppstår att av-sätta renkött på marknaden med anledning av att statens livsmedelsverk beslutat höja gränsvärdet för saluhållande av vissa livsmedel, bl. a. renkött, från 300 till 1 500 becquerel (Bq) per kg. Samhället har skyldighet att hålla samerna skadeslösa, anför motionärerna, och yrkar att riksdagen uttalar att renskötselidkarnas rätt till ersättning på grund av radioaktivt nedfall ej får försämrats till följd av beslut om ändrade riktvärden för renkött.

Bakgrunden till motionen är att statens livsmedelsverk den 8 maj 1987 beslutat att behålla riktvärdet 300 Bq/kg för baslivsmedel, medan för övriga livsmedel, såsom ren, vilt och insjöfisk från drabbade områden, saluförbud gäller vid halter över 1 500 Bq/kg.

I sina kommentarer till beslutet framhåller livsmedelsverket följande:

Livsmedelsverket har vid sina överväganden haft att utgå från statens strålskyddsinstitutets bedömning av hälsoriskerna med strålningen. Genom det nu fattade beslutet klarar vi med god marginal det av strålskyddsinstitutet fastställda målet att begränsa intaget av cesium-137 via livsmedel till 50 000 Bq per år.

Med facit i hand ett år efter reaktorolyckan i Tjernobyl kan livsmedelsverket nu konstatera att cesium i livsmedel aldrig blev något stort hälsoproblem i vårt land. Det stora flertalet bland befolkningen berördes mycket litet av nedfallet. Cesiumhalten i de livsmedel som köps i handeln är utomordentligt låg. Endast en mindre del av livsmedlen har haft cesiumhalter över hittillsvarande riktvärde.

Svensken handlar i genomsnitt ca 700 kg livsmedel per år. Livsmedelsverkets undersökningar visar att livsmedel i allmänhet innehåller 3–13 Bq cesium-137 per kg. Under ett år får en normalkonsument i sig högst 10 000 Bq via den köpta maten, de flesta endast 2 000 Bq. Det finns alltså en betryggande marginal på över 40 000 Bq till den av strålskyddsinstitutet fastställda gränsen.

Den stora marginalen på över 40 000 Bq gör att värdet nu kan höjas så att sådana livsmedel som den vanlige konsumenten äter litet av kan komma ut i handeln. Det gäller insjöfisk, ren och vilt. Trots höjningen kan man nu t. ex. mångfaldiga den genomsnittligt låga konsumtionen av renkött, som är 2 hekto per person och år.

Den stora majoriteten av befolkningen kommer således inte att beröras av problemet med cesium i maten.

De människor som mest berörs av cesiumproblemet i sin mathållning kommer att få särskilda kostråd från livsmedelsverket. Det är de personer inom de mest drabbade områdena, som till stor del lever på självhushåll genom jakt och fiske och som äter mycket bär och svamp.

Det gäller också samer, för vilka renkött är ett baslivsmedel. Kostråd till samerna har utformats i samråd med samerna själva.

Utskottet får erinra om att regeringen och riksdagen redan kort tid efter det att Tjernobylolyckan inträffat uttalade att drabbade jordbrukare samt trädgårds- och renskötsel företag skall hållas skadeslösa för kostnader och in-

komstbortfall som uppstått efter kärnkraftsolyckan. Denna utfästelse har sedermera bekräftats genom de olika ersättningsförfattningar och anslagsbeslut som inledningsvis refererats. Kretsen av ersättningsberättigade har utvidgats till att omfatta även andra yrkesgrupper, bl. a. yrkesfiskare. För renägarna innebär detta bl. a. att de får ersättning för renkött som kasseras på grund av för hög cesiumhalt. Som livsmedelsverket framhåller är marginalerna så vida att svensken i gemen utan risk kan mångfaldiga den hittills låga konsumtionen av renkött, trots höjningen av riktvärdet.

Utskottet vill vidare erinra om ett — av riksdagen godkänt — uttalande av jordbruksministern i årets budgetproposition. Han framhåller där att det ankommer på rennäringen själv, i likhet med övriga drabbade näringar, att vidta erforderliga åtgärder för att begränsa skadan. Samtidigt konstateras att Tjernobylyckan lett till att konsumtionen av renkött gått ned. Vidare anförs:

Så snart åtgärderna att få ned cesiumhalten i köttet fått effekt, kommer staten om det behövs att medverka till olika marknadsinsatser för att öka konsumtionen av renkött. Kostnaderna för dessa insatser går dock inte att bedöma för närvarande (prop. 1986/87:100 bilaga II, JoU 1986/87:16 s. 8 f).

Vad utskottet anfört visar att det icke torde finnas fog för någon ändring av kriterierna för ersättningar till följd av radioaktivt nedfall. Om så behövs kommer även, som framgår av redovisningen, staten att medverka till marknadsinsatser för att öka renköttkonsumtionen. Riksdagen bör således icke göra något uttalande i den riktning som motionärerna yrkar. Motionen avstyrks på den grunden.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Ersättningar på grund av radioaktivt nedfall* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo179.

Stockholm den 26 maj 1987

På jordbruksutskottets vägnar

Karl Erik Olsson

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Håkan Strömberg (s), Grethe Lundblad (s), Arne Andersson i Ljung (m), Ove Karlsson (s), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Margareta Winberg (s), Jens Eriksson (m), Åke Selberg (s), Lennart Brunander (c), Jan Jennehag (vpk), Leif Marklund (s), Bengt Rosén (fp) och Anders Castberger (fp).

